

ב"ה

פרשת כי-תשא

"ונתנו איש כפר נפשו לה'... ולא-יהיה בהם נגף בפקד אותם"
כי-תשא ל' י"ב

מדוע מונים יהודים בפסוק "הושיעה את עמך" דוקא

בנוגע לכללות ענין המנין, מבואר בשל"ה (במדבר שם ז. א) שענין המספר גורם להשרות שכינה כו', כי אע"פ שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבא מציעא סב, א) שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין (שמזה מובן, לכאורה, שבדבר המדוד ומנוי אין הברכה שורה) - הרי ישנו חילוק באופן המספר. כלומר. שכאשר המספר הוא על-פי התורה ("אשר פוקד על פי משה"), הרי זה כלי להמשכת הברכה. ועד להמשכת הברכה באופן דבלי גבול כו'. כמבואר בארוכה בדרושי הצמח-צדק (בפ' תשא ובפ' במדבר).

וגם בזה מודגש הענין דחיבור גבול ובלי גבול - כי עצם ענין המנין מורה על תכלית המדידה וההגבלה. ולאידך — כאשר המנין הוא על-פי הוראת התורה, הרי זה כלי להמשכת הברכה באופן דבלי גבול.

והנה, בנוגע למנין בני ישראל - "אסור למנות את ישראל... אלא מוציאים אצבעותיהם

ומונים האצבעות", וזאת - אפילו כאשר מדובר אודות מנין לצורך דבר מצוה, כפסק-דין אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך (אורח-חיים סימן קנ"ו סעיף ט"ז). וההוכחה לדבר - מאופן המנין עבור הפייס לעבודה בבית המקדש, שלא היו מונים את הכהנים עצמם, אלא "הממונה אומר הצביעו. והן מוציאים אצבעותיהן...ומונה על אצבעותיהן" (רמב"ם הלי תמידין פרק ד' הלכה ג'), וטעם הדבר "למה מונה המניין... על האצבעות שהוציאו ולא היה מונה על האנשים עצמן. לפי שאסור למנות ישראל אלא על ידי דבר אחר. שנאמר ויפקדם בטלאים" (שם הלכה ד').

וזהו גם כללות הענין דמנין בני-ישראל על-ידי נתינת "מחצית השקל" - שלא ספרו את בני-ישראל עצמן, כי אם את ה"מחצית השקל" שנתן כאו"א מישראל, ועל-ידי זה ידעו את מספרם של בני-ישראל.

ולכן, כאשר רוצים לדעת אם יש "מנין" (עשרה יהודים) כדי לומר דבר שבקדושה - לא מונים את האנשים עצמם, אלא עושים זאת באופנים שונים: או שאומרים לא אחד, לא שנים, וכן הלאה, או על-ידי אמירת פסוק שיש בו עשרה תיבות - תיבה אחת לכל יהודי, וכאשר מסיימים את הפסוק יודעים שיש מנין.

וכמו שכתוב בספר הפרדס לרש"י (סימן צ"ט): "וכד מכנפין לבי כנישתא ובעי למידע אי הוי עשרה, קיימא לן דאסור למנות אפילו לדבר מצוה, והכי עבד, פתח חד ואני, ב' ברוב כו' (הפסוק "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשךביראתך", שיש בו עשרה תיבות), וכד משלמי האי פסוקא... ידעי דאיכא עשרה".

[ומה שהרמב"ם ואדמו"ר הזקן לא הביאו את העצה למנות בפסוק — מובן בפשטות. מכיון שאינם מדברים על מנין מדוייק של עשרה, כי אם בנוגע לכללות ענין המנין, ולכן לא שייך לומר שימנו על-ידי פסוק מסויים כו']

והנה, בקיצור שולחן-ערוך (סימן ט"ז סעיף ג') מובא ש"נוהגין למנותם באמירת הפסוק הושיעה את עמך וגו'. שיש בו עשרה תיבות". ולכאורה צריך עיון מהו המקור לדבריו - הרי מפורש בספר הפרדס לרש"י שמונין בפסוק "ואני ברוב חסדך כו'", וכמובן בפשטות טעם הדבר (שמונין בפסוק זה דוקא) - מכיון ש"אבוא ביתך" קאי על בית-הכנסת, כמ"ש "כי ביתי בית תפלה". ולכן, כאשר יהודים באים לבית-הכנסת כדי להתפלל להקדוש ברוך הוא, אזי מונין בפסוק שתוכנו מתאים לבואם לבית הכנסת: "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך גו'". ועל-פי-זה - צריך עיון מהו המקור למנהג למנות בפסוק "הושיעה את עמך כו'".

ועל כל פנים מכיון שכותב ש"נוהגין למנותם באמירת הפסוק הושיעה את עמך וגו'". מוכח. שכן נהוג במדינות אלו (מאיזה טעם שיהיה).

ויש לומר, שכללות המנין בפסוק שבתורה (הן הפסוק "ואני ברוב חסדך גו'", והן הפסוק "הושיעה את עמך גו'), ענינו - "אשר פוקד על פי משה", היינו, שהמנין נעשה על-ידי פסוק בתורת משה (דקאי על כל התורה כולה, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, ועל-אחת-כמה-וכמה - פסוק בתורה שבכתב).

ויש להוסיף ולבאר מה שבדורות האחרונים נהגו למנות בפסוק "הושיעה את עמך כו'" (אף שבספר הפרדס לרש"י מובא הפסוק "ואני ברוב חסדך כו'):

מצד תוכן הענין דבית-הכנסת, מתאים יותר למנות בפסוק "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך כו'", מכיון שבפסוק זה מדובר אודות בואו של היהודי לבית-הכנסת - "אבוא ביתך כו'".

אבל אף-על-פי-כן, בדורות האחרונים דעקבתא דמשיחא. חושך כפול ומכופל דזמן הגלות, לאחרי שכבר מזמן "כלו כל הקיצין" - אזי כאשר עשרה מישראל מתאספים יחדיו - שאז מורגש הענין דהשראת השכינה, כמבואר באגרת הקודש (פרק כ"ג) גודל העילוי

דהשראת השכינה במעמד עשרה מישראל, אף שאינם מדברים בדברי תורה, ועל אחת כמה וכמה כאשר מתאספים לבית-הכנסת כדי להתפלל להקדוש ברוך הוא, הנה לכל לראש מבקשים הם: "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם!"

ולכן נהגו למנות בפסוק זה דוקא - מכיון שבו מתבטאת בקשתם של בני-ישראל על כללות ענין הגאולה: "הושיעה את עמך גו",!

ויה"ר שבקרוב ממש תקויים תפלתם ובקשתם של בני-ישראל: "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם" - גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו. באופן ד"אחישנה"י ב"אחישנה" גופא.

משיחת ש"פ ויק"פ ה'תשמ"ג

תו"מ ח"ב ע' 1137